

Zpráva z IV. zasedání odborného kolegia pro občanské právo

V pořadí čtvrté zasedání Odborného kolegia pro občanské právo při Ústavu státu a práva AV ČR, v. v. i. („Kolegium“) se konalo dne 19. 2. 2016. Aktuální téma zasedání, kterým bylo představení a diskuze nad návrhem novely občanského zákoníku týkající se spotřebitelských vztahů a způsobu novelizace občanského zákoníku v této oblasti, přilákalo na dvě desítky civilistických odborníků a zástupců akademické obce. V rámci programu zasedání Kolegia vystoupil jako první přednášející *JUDr. Milan Hulmák, Ph.D.* z Právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci, který ve svém příspěvku prezentoval a analyzoval navrhované změny spotřebitelských vztahů. V následujícím příspěvku *doc. JUDr. Richard Král, LL.M., Ph.D.* z Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze seznámil přítomné s metodologií transpozice spotřebitelských směrnic Evropské unie.

1. REVIZE SPOTŘEBITELSKÉHO PRÁVA V OBČANSKÉM ZÁKONÍKU

JUDr. Hulmák úvodem shrnul aktuální stav úpravy spotřebitelského práva v českém právním řádu a přiblížil genezi spotřebitelského práva v rámci legislativních prací na novém občanském zákoníku. Zdůraznil, že ve věcném záměru nového občanského zákoníku byla obsažena teze, dle které neměla být obecná úprava spotřebitelského práva obsažena v občanském zákoníku z důvodu jeho častých změn. V této souvislosti bylo předjíháno, že v občanském zákoníku bude upraven pouze prodej zboží v obchodě a cestovní smlouvy, nikoli však obecné závazkové právo mezi spotřebitelem a podnikatelem.

Na základě odborných článků oponentů k uvedené problematice, které vycházely kontinuálně od druhé poloviny roku 2007, bylo na konci roku 2008 rozhodnuto, že spotřebitelské právo nakonec bude obsaženo přímo v občanském zákoníku. I když zaznívaly úvahy o hlubší revizi, došlo se k závěru, že bude převzata stávající právní úprava jako úprava fungující a odzkoušená, s nápravou zásadních nedostatků.

V srpnu 2011 byl projednáván návrh občanského zákoníku v Ústavně právním výboru, i když bylo známo, že v listopadu bude přijata velká směrnice o právech spotřebitelů. Ústavně právní výbor přišel s prozíravým řešením, a to nastudovat a zahrnout tuto směrnici již do návrhu občanského zákoníku, aby nevyvstala brzká potřeba občanský zákoník po svém přijetí novelizovat a nemusela být prováděna implementace předmětné směrnice. Vzhledem k tomu, že implementace provedená tímto způsobem byla řešena poměrně narychlo, objevily se v ní nedostatky, které se však dle názoru přednášejícího dají řešit výkladem. *JUDr. Hulmák* nicméně uznává, že by bylo vhodné tyto nedostatky vyřešit také legislativně.¹ Dále ve svém příspěvku poukázal na kolorit, kdy se v akademické sféře diskutuje intenzita připuštění regulace soukromoprávních vztahů.²

JUDr. Hulmák uvedl, že v reakci na stávající úpravu spotřebitelských vztahů byly připraveny dva materiály, a to komplexní nahrazení *en bloc* § 1810–1867 současné právní úpravy úpravou novou, a dále koncepce spotřebitelského kodexu, kdy by úprava spotřebitelských vztahů byla vyňata z občanského zákoníku a byla by nově obsažena v samostatném zákoně (spotřebitelském kodexu), který by v sobě zahrnoval veřejnoprávní úpravu a úpravu závazkového práva.

¹ Jedná se např. o některé zákonné výjimky (např. § 1811 odst. 3 písm. b) výjimka informační povinnosti); doplňkové smlouvy – tyto jsou upraveny dle staré směrnice; na některých místech je vyžadována přísnější forma právního jednání, než je vyžadována směrnicí; v občanském zákoníku ani v jiných zákonech nejsou provedeny některé články směrnice apod.

² Např. co má být nepřiměřené ujednání, jak široký má být seznam zakázaných ujednání atd.

Pro *JUDr. Hulmáka* je z prezentovaných řešení komplexní náhrada řešením horším než stávající právní úprava. Teze spotřebitelského kodexu jsou dle něho smířlivější k občanskému zákoníku, kdy do značné míry dochází k jeho recepci.

Závěrem *JUDr. Hulmák* ocenil připravené návrhy, nicméně uvedl, že je přesvědčen o tom, že soukromoprávní úprava ochrany spotřebitele má své místo v občanském zákoníku. Poukázal na respekt k předchozím rozhodnutím a vyzdvihl benefit zrušení obchodního zákoníku a hrozbu dalšího dualismu, pokud by k přijetí spotřebitelského kodexu došlo. *JUDr. Hulmák* je zastáncem novelizace pouze zjevných nedostatků, a to nejlépe v souvislosti s implementací Směrnice o souborných cestovních službách č. 2015/2302/EU, která byla přijata dne 25. 11. 2015.

2. METODOLOGIE TRANSPOZICE V KONTEXTU SPOTŘEBITELSKÝCH SMĚRNIC EVROPSKÉ UNIE

V rámci druhého bodu programu zasedání představil *doc. Král* přítomným členům Kolegia metody transpozice právních předpisů EU do českého práva s akcentem na spotřebitelské směrnice EU. Úvodem *doc. Král* uvedl, že transpoziční orgány mají v rámci své činnosti dvě základní možnosti volby ohledně metod transpozice směrnice, a to možnost volby mezi metodou „doslovnou“ a „reformulační“, respektive „reformulačně konkretizační“; a dále možnost volby mezi metodou „minimalistickou“ a „nemini-malistickou“. Ve svém příspěvku *doc. Král* následně blíže specifikoval, za jakých okolností mají příslušné transpoziční orgány možnost uvedené volby a jak by s ní měly naložit.

Pokud existuje reálná možnost volby transpozičního orgánu při transpozici určité směrnice, *doc. Král* preferuje využít doslovnou transpozici před reformulačně konkretizační transpozicí, a to zejména z důvodu větší jistoty správnosti transpozice a vyvarování se negativních následků transpozice nepřesné.

V krátkosti *doc. Král* také představil druhou z možností volby transpozičního orgánu při transpozici směrnic, a to metodu *minimalistické* a *neminimalistické* transpozice. Při *neminimalistické* transpozici transpoziční orgán překračuje rámec minimálních požadavků směrnice, aniž by se však jednalo o transpozici nesprávnou.

Dle názoru *doc. Krále* by měla být, až na odůvodněné výjimky, upřednostněna *minimalistická* transpozice, a to z důvodu, že *neminimalistická* transpozice zpravidla přináší zvýšené regulační nebo finanční zatížení. *Neminimalistickou* transpozici lze upřednostnit z důvodu národního veřejného zájmu.³

3. DISKUZE

V rámci diskuze vystoupila jako první *doc. Vítová*, která reagovala na příspěvek *JUDr. Hulmáka*. Úvodem uvedla, že je členkou expertní komise při Ministerstvu průmyslu a obchodu ČR pro revizi spotřebitelského práva, která byla svolána v reakci na zahájení řízení proti ČR ze strany Evropské komise pro nesprávnou transpozici některých spotřebitelských směrnic. V rámci uvedené komise jsou navrhovány dvě možnosti řešení, a to buď tzv. *komplexní řešení*, které připravilo Ministerstvo spravedlnosti ČR a dle kterého by došlo k vypuštění dosavadní úpravy spotřebitelského práva v občanském zákoníku a nahrazení úpravou komplexně novou, anebo řešení ve formě *nového spotřebitelského kodexu*, jehož příprava je však daleko náročnější než řešení první a dle názoru *doc. Vítové* se pravděpodobně z uvedeného důvodu od realizace tohoto řešení ustoupí.

³ Např. z důvodu ochrany spotřebitele, životního prostředí nebo zdraví.

Výsledek setkání expertní komise spočíval v závěru, že má dojít k úpravě nejpalčivějších problémů, které Evropská komise České republiky vytýká. Dle *doc. Vítové* by se většina nedostatků dala poměrně rychle napravit v rámci novely zákona o ochraně spotřebitele.

Následně v rozpravě vystoupil *doc. Melzer*, který přítomným sdělil, že při přípravě občanského zákoníku bylo velmi pečlivě zvažováno, která oblast má být obsahem soukromoprávní úpravy a která veřejnoprávní.⁴ K vystoupení *doc. Vítové* doplnil třetí variantu možného řešení, která by měla být v rámci expertní komise posuzována, a tou je pouhá novelizace existujícího stavu.

V diskuzi zareagoval *prof. Eliáš* s poznámkou, že ve věcném záměru občanského zákoníku bylo uvedeno, že spotřebitelské právo bude upraveno separátně s několika výjimkami, avšak zásadně proti bylo Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR. Věcný záměr v tomto znění byl však schválen a až v roce 2008 na základě článků oponentů bylo rozhodnuto, že spotřebitelské právo bude obsaženo přímo v občanském zákoníku. Poslanci ČSSD, kteří schválili původní věcný záměr, v roce 2008 naopak začali tvrdit, že spotřebitel bude ohrožen, pokud nebude chráněn v občanském zákoníku, což představovalo politický důvod ke změně konceptu úpravy spotřebitelského práva.

Doc. Král na závěr zmínil praktický poznatek, kdy Evropská komise trvá daleko důsledněji na doslovné transpozici směrnic než Soudní dvůr EU. Evropská komise totiž před Soudním dvorem EU musí doložit vyvolání aplikačních či interpretačních problémů nedoslovné transpozice směrnice v praxi a výsledků, které jsou v rozporu s cílem směrnice. Nemyslí si, že by například ustanovení týkající se nekalých obchodních praktik měla takové dopady, že by spotřebitele nechránila.

4. USNESENÍ

Kolegium přijalo na svém IV. zasedání následující usnesení:

- I. Kolegium pro občanské právo při Ústavu státu a práva, v. v. i. vzalo po vyloučení referátů JUDr. Milana Hulmáka, Ph.D. a *doc. JUDr. Richarda Krále, LL.M., Ph.D.* a následně rozsáhlé diskusi na vědomí dostupné materiály k revizi spotřebitelského práva v občanském zákoníku.
- II. Kolegium se domnívá, že z předložených materiálů nevyplývá potřeba takto podstatné revize spotřebitelského práva v občanském zákoníku (komplexní nahrazení § 1810–1867 OZ), ani nutnost přijmout nový spotřebitelský zákon.
- III. Revize spotřebitelského práva v občanském zákoníku by měla zachovat jednotu soukromého práva a respektovat požadavek stability právního řádu. Takto rozsáhlý zásah do soukromoprávního kodexu, který v těchto částech nevyžaduje věcné změny, může být společensky kontraproduktivní.
- IV. Pro provedení změn považuje kolegium za vhodnější pouze dílčí novelizaci občanského zákoníku, resp. doplnění chybějících správních sankcí a těch právních norem, které regulují veřejnoprávní povinnosti podnikatele do zákona č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele. Výše uvedená změna zákona je vhodná pouze k řešení dílčích nedostatků, zejména těch vytýkaných Evropskou komisí, a to pouze v rozsahu, který je ČR vytýkán.

Milan Fric*

⁴ Jako příklad zmínil „tlačítko“ pro objednání zboží přes internet, pokud by toto bylo v rozporu s úpravou obsaženou ve směrnici. Takový rozpor by však neměl mít žádné negativní soukromoprávní důsledky.

* Mgr. Bc. Milan Fric, LL.M. Autor je advokátním koncipientem a externím spolupracovníkem Ústavu státu a práva AV ČR, v. v. i. E-mail: Fric.Milan@seznam.cz.